

4. Наумова С. А. О подходах к построению философско-социологических моделей трудовой мотивации. Ключевые вопросы социологии труда. М.: Наука, 1988. 136 с.
5. Червінська Л. П. Мотивація персоналу в менеджменті: стан, проблеми, напрями розвитку. К.: Підприємство «Правда Ярославичів», 1997. 203 с.
6. Заславская Т. И., Рывкина Р. В. Социология экономической жизни: очерки теории. М.: Наука, 1991. 442 с.
7. Стойка А. Зарубіжний досвід організації обслуговування соціально незахищених верств населення. *Економіка та держава*. 2009. № 38. С. 57 – 66.
8. Ламбарт Х. Социальная рыночная экономика. Германский путь. М.: «Дело», 1993. 224 с.
9. Соціальний захист населення у закордонних країнах. URL: <http://www.uaeconomic.com/ulens-1549-2.html> (дата звернення: 15.11.2019 р.).
10. Коваль О. Досвід соціального захисту та роль організацій в Польщі. URL: <http://lawngo.net/?itemid=493> (дата звернення: 15.11.2019 р.).
11. Ярова Л. Система соціального захисту у країнах Центральної і Східної Європи. *Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації*. 2012. № 1. С. 122 – 126.

Савчук Світлана Василівна
канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету
Мостіпака Ярослав Анатолійович
студент групи ФМ-22
Тернопільського національного економічного університету

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

В сучасних умовах впровадження процесів бюджетної децентралізації важливою передумовою ефективного соціально-економічного розвитку регіонів та належного функціонування місцевого самоврядування є наявність достатніх обсягів власної ресурсної бази для надання якісних суспільних благ та послуг безпосередньо споживачам. Налагоджений механізм мобілізації усіх видів надходжень на місцевому

рівні слугує основою зміцнення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування.

Так, процеси реформування, що відбуваються в державі, загалом показали позитивний вплив на формування доходів місцевих бюджетів, що відповідно відображає щорічне її зростання і не лише за рахунок міжбюджетних трансфертів, але і завдяки збільшенню власних надходжень. Однак, не виключається все ще досить висока залежність місцевих бюджетів від обсягів наданих з державного бюджету трансфертів, що складають близько половини надходжень. Це свідчить про значну ще їх залежність від державного бюджету, що суперечить впровадженій реформі децентралізації. Оскільки чим вищою часткою міжбюджетних трансфертів характеризуватиметься дохідна частина місцевих бюджетів, тим більш централізована система, а також більша залежність органів місцевої влади.

Саме таку тенденцію можна і відмітити щодо наповнення місцевих бюджетів Чемеровецького району, в яких найбільшу частку з усіх джерел у 2016-2018 рр. складають офіційні трансферти. У 2016 році вони становили 199530,2 тис. грн. або 70,9%, у 2017 році їхня частка збільшилася до 87,4% від загального обсягу доходів бюджету Чемеровецького району – найбільшу частину таких доходів за аналізований період, що суперечить впровадженій реформі бюджетної децентралізації, і у 2018 році вони становили – 267235,3 тис. грн. (85,9%).

Податкові та інші надходження складають менше половини від загальної суми доходів бюджету Чемеровецького району. У 2016 році податкові надходження акумульовані у обсязі 70969,5 тис. грн. (їхня частка була на рівні 25,2%), у 2017 році вони зменшились близько у 2,2 рази – до показника 32156,7 тис. грн. (11,1%), і у 2018 році спостерігалось вже незначне їхнє зростання до суми 39071,0 тис. грн. У порівнянні із відсотковим співвідношенням показників місцевих бюджетів України загалом, то частка податкових надходжень є меншою, ніж щодо міжбюджетних трансфертів, а проаналізувавши бюджет Чемеровецького району, відмітимо значну залежність від наданих офіційних трансфертів, що свідчить про значну дотаційність та суперечить застосуванню реформи бюджетної децентралізації.

Як і по Україні, так і на рівні місцевих бюджетів Чемеровецького району незначну фіскальну роль у формуванні дохідної бази відіграють неподаткові надходження. Їхні показники коливаються у розмірі від 5028,3 тис. грн. у 2018 році до 11056,2 тис. грн. у 2016 році. Однак

найменшу частку у структурі доходів місцевого бюджету склали доходи від операцій з капіталом – близько 0,003-0,006%.

Практика формування доходів місцевих бюджетів Чемеровецького району за рахунок податкових надходжень у 2016-2018 рр. свідчить про те, що, незважаючи на незначні обсяги та питому вагу податкових надходжень, у доходах місцевих бюджетів по Чемеровецькому району, відбулось перевиконання планових надходжень. Варто вказати, що саме податок на доходи фізичних осіб залишався основним джерелом наповнення місцевих бюджетів у загальному обсязі податкових надходжень.

Щодо надходжень місцевих податків і зборів, то варто відмітити, що вони не відіграють суттєвого фіскального значення у формуванні власної дохідної бази зазначених місцевих бюджетів. Зокрема, у 2017 р. відбулось суттєве зменшення обсягів місцевих податків: на 8933,3 тис. грн. – єдиного податку та на 5323,4 тис. грн. податку на майно. Проте вже у 2018 р. спостерігалось їхнє зростання: на 2115,2 тис. грн. та 489,5 тис. грн. відповідно. У структурі місцевих податків і зборів значну частку складає єдиний податок (62,4% у 2016 р. та 65,6% у 2018 р.). У зв'язку з цим постає необхідність удосконалення справляння, в першу чергу, податку на майно, зокрема податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Отже, незважаючи на позитивні аспекти процесів децентралізації, все ж для подальшої успішної її реалізації в Україні необхідним постає вирішення проблем щодо формування місцевих бюджетів. Оскільки недостатні обсяги власної дохідної бази місцевих бюджетів не дозволяють місцевим органам влади повною мірою фінансувати всі видатки, пов'язані із виконанням покладених на них функцій і завдань. Крім того, місцеві органи влади не зацікавлені у збільшенні надходжень до відповідних бюджетів та пошуку додаткових джерел надходжень тощо. Тому при цьому доцільним постає утвердження спроможності органів місцевого самоврядування щодо встановлення та оптимізації переліку місцевих податків і зборів, їхніх ставок у відповідності до особливостей розвитку певної території для фінансування потреб безпосередніх споживачів; підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на місцевому рівні, а також посилення зацікавленості місцевих органів влади у збільшенні власного ресурсного потенціалу із використанням новітніх та прогресивних інструментів впливу територіальних громад на економічне

зростання відповідного регіону; посилення прозорості щодо формування та використання коштів місцевих бюджетів.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 01.10.2019 р.).
2. Звітність про виконання місцевих бюджетів Чемеровецького району за 2016-2018 роки. URL: <https://chemrda.gov.ua/p7199.htm> (дата звернення: 01.10.2019 р.).

Садовська Олена Олександрівна

головний спеціаліст-економіст

Головного управління статистики у Волинській області

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Характеризуючи роль держави в підтримці розвитку малого бізнесу потрібно зупинитись на тих механізмах та інструментах, за допомогою яких відбувається державне регулювання в різних секторах економіки. У науковій літературі немає однозначного трактування понять «механізм управління», «державне управління», «державне регулювання», «механізми державного управління», «принципи, методи та інструменти державного управління». В економічному словнику під терміном «механізм» розуміють сукупність процесів, прийомів, методів, підходів, здійснення певних дій задля досягнення мети [1]. У державному управлінні однією з усталених дефініцій поняття «механізм» є така: механізм – це послідовність станів та процесів, що визначають собою будь-які дії, явища; система, пристрій, що визначає порядок якого-небудь виду діяльності [2].

Поняття «державне управління» та «державне регулювання» дуже подібні між собою, деякі дослідники ототожнюють їх, деякі ні, наголошуючи що державне регулювання є складником державного управління.

У законодавстві України також немає чіткого визначення цих понять, і розмежування державного управління з державним